

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΚΑΙ Ο «ΦΥΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΗΣ»: Η ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΤΗΣ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

BRETT ST LOUIS

Ο επιστημονισμός στηρίζεται κατ'ουσίαν... σε δυο προκείμενες: στον εγγενή ντε-τερμινισμό και στην υποταγή της ηθικής στην επιστήμη

(Todorov, 1993: 114).

* Brett St Louis, "Sport, Genetics and the 'Natural Athlete': The Resurgence of Racial Science", *Body's Society*, 9/2, Ιούνιος 2003, σ. 75-96.

Ο **Brett St Louis**
διδάσκει στο Τμήμα Κοινωνιολογίας,
στο Πανεπιστήμιο του Bristol.

Καθώς οι δυτικές κοινωνίες γίνονται όλο και πιο πολυ-εθνικές, και τα κράτη σε γενικές γραμμές αγκαλιάζουν την προκύπτουσα ποικιλότητα, ακόμη κι αν αυτό παραμένει ένα ρητορικό ιδεώδες, οι φυλετικές και εθνοτικές διαφορές αποτελούν μάλλον ένα εξαιρετικά ευαίσθητο και κοινωνικά σημαντικό ζήτημα παρά μια καλοήγη μορφή ατομικής και συλλογικής κατηγοριοποίησης. Πραγματικά, πολλές ανησυχίες σχετικά με τα κοινωνικά αποτελέσματα των φυλετικών και εθνοτικών διαφορών, για παράδειγμα οι σύγχρονοι προβληματισμοί σχετικά με τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο, εκφράζονται με πολιτισμικούς και/ή οικονομικούς όρους, όπως ο πανικός για τους «οικονομικούς μετανάστες», συνειδητά αποφεύγοντας μια ρητή εστίαση στη φυλή και/ή την εθνότητα. Επιπλέον, προσβλητικές αντιλήψεις ως προς τις εθνοτικές και φυλετικές διαφορές μεταλλάσσονται σε πιο εύπεπτες και αδιόρατες πολιτιστικές μορφές που διαδίδονται μέσω μιας διευρυμένης ενημερω-διασκεδαστικής' σφαίρας (Gilroy, 2000). Οι ευρύτερες επιπτώσεις αυτών των μεταβολών, που καθιστούν αναγκαία την ανάλυση του αθλητισμού ως ενός σημαντικού πολιτιστικού forum για την

περιγραφή και επεξήγηση των φυλετικών διαφορών, αποτελούν το σημείο εκκίνησης αυτού του άρθρου.

Το σώμα, ειδικά μέσω της ερμηνείας της φαινοτυπικής εξωτερικής εμφάνισης, αποτελεί εδώ και πολύ καιρό ένα σημαντικό μέσον για την εξαγωγή ρατσιστικών συμπερασμάτων. Μεταθέτοντας αυτή την κεντρικότητα του σώματος στα ρατσιστικά ιδεώδη μαζί με τη σύγχρονη εμφάνιση περισσότερο υπόρρητων και διακριτικών μορφών ρατσισμού που βασίζονται στην ιδέα των ανυπέρβλητων πολιτισμικών διαφορών, ο αθλητισμός είναι σήμερα περισσότερο από ποτέ ένας πολύτιμος και αποδεκτός τόπος για την αναπαράσταση και παρουσίαση της σωματοποιημένης φυλετικής διαφοράς. (...) Η σημασιοδότηση των χαρακτηριστικών των φυλετικών ομάδων στο πλαίσιο των σύγχρονων αγωνισμάτων συνεχίζει να αντανάκλα το σωματοποιημένο σχηματισμό της φυλής, όπως συναντάται σε μεγάλο τμήμα της Διαφωτιστικής και μετα-Διαφωτιστικής κοινωνικής σκέψης και στη φυλετική επιστήμη του 19ου αιώνα, η οποία χρησιμοποίησε τις ιδέες της φαινοτυπικής διαφοράς ως μέσο ενίσχυσης της ευρωπαϊκής πολιτισμικής, πολιτικής και εθνικής υπεροχής. Είτε πρόκειται για την πραγματοποίηση μιας θεμελιώδους αφρικο-αμερικανικής αθλητικής εξαιρετικής ικανότητας (Hoberman, 1997), είτε για την αρχετυπική τακτική εξυπνάδα των λευκών αθλητών (Burfoot, 1999), ή για τη νατουραλιστική μυθολογία που συνδέεται με τους Κενυάτες δρομείς μεγάλων αποστάσεων (Bale, 1999· Maguire, 1999), ο αθλητισμός μπορεί να μας προσφέρει τα σημεία βραχυκλώματος² που ενισχύουν τις σωματοποιημένες φυλετικές παθολογίες.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι τέτοιου είδους πραγματοποιημένες, αρχετυπικές και μυθολογικοποιημένες αναπαραστάσεις δεν αποτελούν απλά ανώδυνες παθολογίες που επιβεβαιώνουν και μένουν στο επιπέδο της κοινής λογικής όσον αφορά την κοινωνική ερμηνεία. (...) Η οπτική εικόνα της αθλητικής επίδοσης αποτελεί τόσο το σύμβολο όσο και το νόημά της, και εξαιρείται από το σημειωτικό ολίσθημα και την επακόλουθη μετωνυμική σημασιοδότηση που συναντάται στον πολυσημικό κόσμο. Επομένως, μια εικόνα ενός αθλητή που τρέχει σημαίνει ότι κάποιος αθλητής τρέχει και, τοποθετημένη μέσα σε μια ηγετική φυλετική οντολογική μήτρα, η επιτυχία ή αποτυχία των ατομικών του επιδόσεων μπορεί να επεκταθεί ώστε να συμβολίσει το χαρακτήρα και την ικανότητα της συγκεκριμένης φυλετικής ομάδας στην οποία ανήκει. Υπερβαίνοντας την περιορισμένη αξία των διαδεδομένων φυλετικών παθολογιών ως επιστημονικών ερμηνευτικών σχημάτων, αυτή η συνένωση εικόνας και νοήματος έχει τύχει επανεπεξεργασίας ώστε να γίνει μια συμβολική αναπαράσταση οπτικής και βιολογικής αλήθειας, η οποία αποτελεί τη βάση πολλών συζητήσεων για την αιτιακή σχέση ανάμεσα στη φυλετική γενετική κληρονομικότητα και την αθλητική επιτυχία...

Αυτό το άρθρο πραγματεύεται τις απαντήσεις που δίνονται κατά τις τρέχουσες συζητήσεις για τη σχέση φυλής, σώματος και αθλημάτων, και οι οποίες υποστηρί-

ζουν ότι η προδιάθεση για αθλητική ικανότητα είναι φυλετικά κατανεμημένη. Ισχυρίζομαι ότι η ιδέα της φυλετικής βάσης της αθλητικής ικανότητας χρησιμοποιεί στρατηγικά τη γενετική επιστήμη για να υποστηρίξει λανθασμένες αντιλήψεις περί φυλετικής σωματικότητας και να απορρίψει τα παράλογα «πολιτικώς ορθά» δόγματα του κοινωνικού κονστρουκτιβισμού. Η σημασία της χρήσης της γενετικής επιστήμης νοείται τόσο σε σχέση με την αναλυτική διόγκωση των επιστημονικών ισχυρισμών περί αλήθειας στο παράδειγμα της φυλετικής αθλητικότητας, όσο και σε σχέση με την κοινωνική αυθεντία της επιστήμης που μειώνει τα περιθώρια ηθικής διαπραγμάτευσης περιορίζοντας το φάσμα της κριτικής σε μια προβληματική της σωστής/λανθασμένης επιστήμης. Αυτό το άρθρο υποστηρίζει ότι η τυπική επιστημονική ανάλυση και η «βιοπολιτισμική» της συναίνεση στις σημαντικές κοινωνικές και πολιτιστικές διαμορφωτικές πτυχές της φυλετικής αθλητικής ικανότητας αποτελούν αντίστοιχα «επιστημονικές αναπαραστάσεις» χρόνιων φυλετικών μύθων και συνθέτουν μια αντυπερασπιστική ρητορική στρατηγική. Ως ανταπάντηση, υποστηρίζω ότι τέτοιου είδους αντικειμενικές επιστημονικές αναλύσεις της φυλετικής κατανομής της αθλητικής ικανότητας εξαρτώνται από τη συνεχή πραγματοποίηση της φυλετικής βιολογικής κληρονομικότητας στο εσωτερικό μιας κοινωνικής και πολιτιστικής ιεραρχίας, ανάλογης με τις τυπικές ιδέες που εκφράζονται στη μακρύτερη παράδοση της φυλετικής επιστήμης.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ

Η δημοσίευση του βιβλίου των Richard Herrnstein και Charles Murray *The Bell Curve* (1996) σηματοδότησε μια σημαντική δημόσια στιγμή στη διαμάχη για τη φυλή και το δείκτη νοημοσύνης. Παρομοίως, πρόσφατες συζητήσεις για τη σχέση ανάμεσα στη φυλή και την αθλητική ικανότητα κατά τη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα νέων μορφών ρατσισμού που συνδυάζουν επιστημονικά και πολιτιστικά πλαίσια...

Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να συνοψίσουμε λέγοντας ότι τα επιχειρήματα υπέρ των φυσικοποιημένων φυλετικών αθλητικών ικανοτήτων βασίζονται σε ένα παρατηρήσιμο και μετρήσιμο σωματικό και φυσιολογικό (physiological) γενετικό πλεονέκτημα των μαύρων αθλητών. Η υπόθεσή τους είναι ότι οι σωματικές ιδιαιτερότητες, όσον αφορά το μέγεθος και τις αναλογίες, δηλαδή η δομή του σκελετικού και του μυϊκού συστήματος, και τα φυσιολογικά (physiological) δεδομένα των υποδόριων διαφορών στους μύες, στα ένζυμα και στη δομή των κυττάρων, αποτελούν τη βάση του αθλητικού πλεονεκτήματος των μαύρων. Είναι όμως εξαιρετικά σημαντικό να αναφέρουμε ότι αυτές οι τυπολογίες θεωρούνται πως προέρχονται από μια πιο θεμελιώδη γενετική βάση: «Προκαταρκτική έρευνα υποδεικνύει ότι διαφορετικοί φαινότυποι βρίσκονται τουλάχιστον μερικώς εγγεγραμμένοι στα γονίδια, παρέχοντας γενοτυπικές διαφορές

που μπορεί να καταλήξουν σε κάποιο πλεονέκτημα για ορισμένα αθλήματα» (Entine, 2000a: 18).

Η καθιέρωση του γενότυπου ως ιδρυτικής αρχής είναι αποφασιστικής σημασίας στην προσπάθεια να διασφαλιστεί μια γενεαλογία της κληρονομικότητας ως ο απόλυτος παραγωγός σωματικών και φυσιολογικών χαρακτηριστικών. Αν και αναγνωρίζεται η ελκυστικότητα της χρήσης κοινωνικών, πολιτιστικών, οικονομικών και ιστορικών δεικτών ως μέσων για την εξήγηση της φυλετικής επίδοσης στα σπορ, έχει υποστηριχθεί ότι η έρευνα που στρέφεται προς τις «κληρονομικές θεμελιακές μεταβολικές φυλετικές διαφορές» μας προειδοποιεί να μην απορρίψουμε εξ ολοκλήρου μια γενετική θεωρία της αθλητικής ικανότητας (Bouchard, 1988: 107). Επομένως, ο ισχυρισμός περί ενός γενότυπου θεμελίου που (ανα)παράγεται μέσω της κληρονομικότητας οδηγεί το διάλογο σε βιολογικές μορφές ερμηνείας. Το απόλυτο της γενετικής γραμμικότητας αμφισβητεί το ρόλο κοινωνικοποιημένων φαινοτυπικών χαρακτηριστικών, τα οποία προέρχονται από τη συνάρθρωση γενότυπου και περιβάλλοντος, ως θεμελίου των αθλητικών πλεονεκτημάτων.

Επικρατεί η άποψη ότι αυτοί οι φυλετικοποιημένοι γενότυποι δημιουργούν φυσιολογικά (physiological) χαρακτηριστικά τα οποία, με τη σειρά τους, ευνοούν ιδιαίτερες σωματικές ικανότητες που εμφανίζονται στις αθλητικές πρακτικές. Θεωρώντας ότι αυτές οι πρακτικές ρέπουν σε γενικές γραμμές είτε προς την ταχύτητα είτε προς την αντοχή, οι αθλητικοί επιστήμονες έχουν παρατηρήσει μια μυθική δυαδικότητα της φυσιολογικής ικανότητας³ με τη μορφή «της αργής /«γρήγορης-σύσπασης». Η επίδοση στα σπορ που στηρίζονται στην ταχύτητα θεωρείται πως εξαρτάται από την κατανομή των μυϊκών ινών «γρήγορων- αργώνσυσπάσεων» και των αναεροβικών ενζύμων που είναι εξαιρετικής σημασίας για την εκρηκτική σωματική ικανότητα. Αντιστρόφως, η αντοχή κατανοείται ως εξαρτώμενη από την ανάπτυξη των αεροβικών δυνατοτήτων μέσω της ικανότητας της αποτελεσματικής διάχυσης οξυγόνου από το αίμα προς τις μυϊκές ίνες «αργής-σύσπασης». Αν και οι ανόμοιες και αντιτιθέμενες φυσιολογικές (physiological) απαιτήσεις της ταχύτητας και της αντοχής μπορεί να φαίνεται ότι αντικρούουν το επιχείρημα για κάποιο αρχέτυπο γενετικό πλεονέκτημα των μαύρων στον αθλητισμό, ο Burnfoot και ο Entine συνδυάζουν την οικουμενικότητα της φυλής με τις ιδιαιτερότητες της αθλητικής επίδοσης μέσα από μια εξελικτική ιστορία της Αφρικής. Υποστηρίζουν ότι οι ξεχωριστές σωματικές και φυσιολογικές χαρακτηριστικές ομοιότητες που χρειάζονται για την ταχύτητα και την αντοχή έχουν εξελιχθεί σε ολόκληρη τη Δυτική και Ανατολική Αφρική παράλληλα με έναν ενοποιημένο και «αυθεντικό» αφρικανικό γενότυπο. Επομένως, η γενετική βάση της ικανότητας για ταχύτητα και αντοχή στη σύγχρονη επίδοση των μαύρων στον αθλητισμό μπορεί να αποδοθεί στην αντίστοιχη Δυτική ή Ανατολική αφρικανική φυλετική καταγωγή η οποία, με τη

σειρά της, αναδύεται από μια αυθεντική «αφρικανική» δεξαμενή γονιδίων που αποτελεί τη μονογένεση της ανθρώπινης γενετικής ιστορίας.

Η αναγνώριση ότι «η ελίτ των μαύρων αθλητών έχει ένα φαινοτυπικό πλεονέκτημα, ένα ιδιαίτερο σκελετικό και μυϊκό σύστημα, δομές μεταβολισμού, και άλλα χαρακτηριστικά που δημιουργήθηκαν στο διάστημα των περισσότερων από δέκα χιλιάδες χρόνων εξέλιξης» (Entine, 2000a: 18) δεν αποτελεί απλά μια αντικειμενική επιστημονική παρατήρηση της αθλητικής επίδοσης. Συνδέεται σαφώς με μια πολιτική θέση, και η διαμάχη που υπάρχει στις επιστημονικές συζητήσεις περί φυλής έχει συχνά ερμηνευθεί ως αποτέλεσμα ενός περιβάλλοντος που αποπνέει άμεσο ρατσισμό και «ασυνείδητες» ρατσιστικές συμπεριφορές (Bouchard, 1998). (...)

ΦΥΛΗ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, Ή Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ

(...) Η προβληματική αναγωγή της αθλητικής ικανότητας και επίδοσης στο φυλετικό γενότυπο φαίνεται ξεκάθαρα στην παρουσίαση οριστικών πορισμάτων από τη γενικευμένη παρατήρηση και θεώρησή της. (...)

Οι αναλύσεις της αθλητικής επιτυχίας των μαύρων μέσω φυλετικών ταξινομήσεων και της γενετικής κληρονομικότητας της αθλητικής ικανότητας καθίστανται περαιτέρω προβληματικές με τη συμπερίληψη του κοινωνικού φύλου. Αν η επιστημονική υπόθεση της ανωτερότητας των μαύρων αθλητών μπορεί να επικαλεστεί την ύπαρξη κληρονομικών γενετικών χαρακτηριστικών ως υπεύθυνα για τη φυλετική κατανομή της αθλητικής ικανότητας, τότε θα περιμέναμε μαζί με τους άνδρες να δούμε και την επικράτηση των μαύρων γυναικών. Αλλά, εξετάζοντας την αθλητική επίδοση των γυναικών μέσα στο ίδιο «τέλειο εργαστήριο», γιατί δεν είναι προφανές ότι συμβαίνει το ίδιο; Γιατί οι τελικοί στα 100 μέτρα γυναικών στους Ολυμπιακούς Αγώνες δεν κυριαρχούνται πλήρως από τις μαύρες; Γιατί δεν μπορούμε να εντοπίσουμε τα ίχνη της «φυλετικής καταγωγής» όλων των γυναικών που είναι κάτοχοι παγκόσμιων ρεκόρ στο τρέξιμο στην Αφρική;

Μπροστά σε αυτά τα ερωτήματα, ο Entine ισχυρίζεται ότι η αθλητική επίδοση ανδρών και γυναικών δεν είναι συγκρίσιμη. Αναγνωρίζει τους αρχικούς κοινωνικούς παράγοντες συγκεκριμένων έμφυλων ρόλων που εμπόδισαν την ευρεία συμμετοχή των γυναικών σε οργανωμένα και επαγγελματικά αθλήματα μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα. Ο συμβολικός ορισμός των ανδρών ως αθλητικών προτύπων και των μαύρων ανδρών ως φυλετικών εκπροσώπων περιόρισαν τις ευκαιρίες των «μαύρων» γυναικών και αυτό επιδεινώθηκε από τις κοινωνικές προσδοκίες που αφορούν την εκπλήρωση «γυναικείων» οικιακών και κοινωνικών ρόλων. Αποδεχόμενος όμως τις σημαντικές προόδους των μαύρων αθλητριών μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ο Entine αναγνωρίζει ως βασικό ερμηνευτικό παράγοντα για τα ανόμοια επίπεδα επιτυχίας των μαύρων

ανδρών και των μαύρων γυναικών τη διαμάχη ανάμεσα στα φυσικά και τα φαρμακευτικά αθλητικά εργαστήρια. Υποστηρίζει ότι τα διαχειριζόμενα από το κράτος προγράμματα χορήγησης φαρμάκων για τη βελτίωση της επίδοσης των χωρών του πρώην Ανατολικού μπλοκ αναβάθμισαν δραστικά τις επιδόσεις των γυναικών της Ανατολικής Ευρώπης και έτσι ξεπέρασαν προσωρινά το αδιαμφισβήτητο γεγονός της αθλητικής ανωτερότητας των μαύρων. Αυτό δεν είναι πειστικό για πολλούς λόγους. Ίσως ο κυριότερος είναι ότι αν *κοινωνικοί παράγοντες* όπως οι ευκαιρίες που δίνονται και οι συνθετικές παρεμβάσεις της χρήσης φαρμάκων μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την αθλητική επίδοση, τότε ο αθλητισμός δεν μπορεί να γίνει κατανοητός ως ένα *φυσικό εργαστήριο* που δείχνει την εγγενή, φυσική αθλητικότητα η οποία υπερβαίνει τις κοινωνικές μεταβλητές της κατανομής πόρων.

Το «ταμπού» αποδεικνύεται έτσι μια χίμαιρα, και η καλά τεκμηριωμένη αθλητική κυριαρχία της «μαύρης φυλής» πραγματοποιείται μέσω του περιορισμού του δείγματος στους μαύρους άνδρες³. Ωστόσο, τα σημαντικά προβλήματα σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα των μαύρων ανδρών και το γενικό αντικείμενο της φυλής γίνονται ιδιαίτερα εμφανή όταν στρέψουμε την προσοχή μας στον όρο «μαύρος». Η ανακριβής και συγκεχυμένη ορολογία σχετικά με την έννοια της φυλής αποτελεί ένα μείζον θεωρητικό και πολιτικό πρόβλημα στις συζητήσεις για τη φυλετική κατανομή της κληρονομημένης γενετικής αθλητικής ικανότητας. Οι πολυάριθμες διακηρύξεις που θέλουν τη φυλή ως κοινωνικά και πολιτισμικά κατασκευασμένη δεν αναιρούν απλά τις ιδέες περί της βιολογικής της ουσίας (Benedict, 1935· Miles, 1989· Guillaumin, 1995), αλλά καθιστούν και προβληματική την εγκυρότητα της κριτικής και καθημερινής της χρήσης. (...)

Η εννοιολογική συνέπεια από τη στήριξη μιας βιολογικής κατανόησης των σωματικών χαρακτηριστικών και των δυνατοτήτων ξεχωριστών φυλών σε κληρονομικά γενετικά υλικά που κατανέμονται «τυχαία» είναι, στην καλύτερη περίπτωση, αδύναμη. Και, επικαλούμενη βιολογικά χαρακτηριστικά που μεταδίδονται μέσω της κληρονομικότητας, αυτή η σύλληψη εξαρτάται από μια αυστηρά περιφραγμένη γενεαλογία, η οποία, ερχόμενη σε αντίφαση με την εργαλειακή της συμπαρατάξη με την τύχη, είναι όλο και πιο δύσκολο να διατηρηθεί. (...)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

(...) Στο υπόλοιπο αυτού του άρθρου θέλω να διερευνήσω τους συχνά συγκαλυμμένους ποιοτικούς λόγους στο οικοδόμημα της επιστημονικής γνώσης και να αναλύσω τη λειτουργικότητά τους στις συζητήσεις περί φυλής και αθλητισμού. Η σύγκλιση του επιστημονικού και του ρηματικού είναι εμφανής στην αμφιταλάντευση του Entine μεταξύ κοινωνικών, πολιτισμικών και βιολογικών μορφών περιγραφής και εξήγησης, όπου, αν και αποδέχεται την προβληματική θέση της φυλής, φαίνεται να

καταλήγει σε ένα θεμελιοκρατικό (foundational) βιολογισμό και επιστημονισμό. Η παραδοχή του ότι η προβληματική σύλληψη της φυλής «έχει συνδιαμορφωθεί από την ιστορική πραγματικότητα όπου οι θεωρίες περί φυλής ήταν συχνά επιφανειακές και σχεδόν πάντα αντανakλούσαν τις κοινωνικές προτεραιότητες, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι δεν το ομολογούσαν ρητά ή δεν το αναγνώριζαν» (Entine, 2000α: 9), υπονοεί ότι οι φαινομενικά αξιολογικά ουδέτεροι ισχυρισμοί των επιστημονικών αναλύσεων για τη φυλή και τα αγωνίσματα θα πρέπει να εκτίθενται σε κοινωνικό και ηθικό έλεγχο.

Στα συμφραζόμενα του αθλητισμού, όταν αναλογιζόμαστε τη σημασιοδότηση του (φυλετικοποιημένου) σώματος, είναι γεγονός ότι, πολύ απλά, η αντικειμενική σωματική ύλη είναι θεμελιακά άνευ ενδιαφέροντος. Η πυκνότητα και δομή των οστών και οι αερόβιες ή αναερόβιες δυνατότητες των μυϊκών ινών είναι εγγενώς άνευ νοήματος, έως ότου τους δοθούν συγκεκριμένες κοινωνικές αξίες ή γίνουν δοχείο υποδοχής της σωματοποιημένης εμπειρίας και γνώσης⁴. Επομένως, η ικανότητα τρεξίματος δεν έχει νόημα έξω από μια συγκεκριμένη κοινωνικοποιημένη εμπειρία και λειτουργία, η οποία εντείνεται ακόμη περισσότερο από την αξία που αποδίδεται στην ικανότητα να τρέχει κανείς γρήγορα μια καθορισμένη απόσταση. Η αντίληψη των αθλημάτων ως ένα σύνολο καθολικευμένων σωματικών δραστηριοτήτων τους αποδίδει εγγενείς και φυσικοποιημένες ιδιότητες, οι οποίες αγνοούν τα δεδομένα και μεροληπτικά κοινωνικά πλαίσια μέσα από τα οποία αναδύονται οι συγκεκριμένες τεχνικές, αισθητικές, χρονικές και χωρικές δομές των αθλημάτων, καθώς και οι συγκεκριμένοι κανόνες και ρυθμίσεις τους (Blake, 1996). Αυτό αμφισβητεί την αντίληψη του αθλητισμού ως αθώου «παιχνιδιού» και τον επαναπροσδιορίζει ως πρακτική που συμβάλλει στην ανάπτυξη συγκεκριμένων σωματικών καθεστώτων (bodily regimes), τα οποία είναι επενδυμένα με συμβολική σημασία και δίνουν ζωή σε μια σειρά από λόγους, συμπεριλαμβανομένου του λόγου περί φυλής. Επομένως, αν και προκρίνεται η άποψη ότι το τρέξιμο και το άλμα αποτελούν έμφυτες φυσικές δραστηριότητες, και ότι τα αγωνίσματα του στίβου και των γηπέδων απεικονίζουν ένα τέλειο εργαστήριο, γνωρίζουμε πολύ καλά ότι τα σπορ αποτελούν συγκεκριμένες και ιδιαίτερες πρακτικές που βρίσκονται τοποθετημένες καταρχήν μέσα στο «χώρο του αθλητισμού» και στη συνέχεια στον ευρύτερο «κοινωνικό χώρο» (Bourdieu, 1990), και ότι ο αθλητισμός είναι ένας τόπος αποφασιστικής σημασίας για την ιδεολογική (ανα)παραγωγή της κοινωνικής τάξης πραγμάτων (Brohm, 1978· Hargreaves, 1982· Bourdieu 1992).

Αυτές οι θεωρητικές προσεγγίσεις μας βοηθούν να κατανοήσουμε την επιστημονική ανάλυση του φυλετικοποιημένου αθλητικού σώματος και μας επιτρέπουν να αντιληφθούμε τις επιστημονικές αναλύσεις που περιγράψαμε νωρίτερα ως επιστημονικές *αναπαραστάσεις*. Αυτές οι αναπαραστάσεις αποτελούν σημασιοδοτήσεις

του ανθρώπινου υλικού μέσα σε ένα δεδομένο φυσικό κόσμο και οι οποίες ως αποτέλεσμα της εξυψωμένης κοινωνικής θέσης που κατέχει η επιστήμη και της αυταρχικής της λειτουργίας ως εργαλείου εξουσίας (Feyerabend, 1978), νομιμοποιούνται μέσω της επίκλησης του θεμελιοκρατικού επιστημονικού δόγματος της ανιδιοτελούς αντικειμενικότητας. (...) Αυτό σημαίνει ότι ο συσχετισμός ανάμεσα στη φυλή και την αθλητική ικανότητα δεν μελετάται από μια αξιολογικά ουδέτερη επιστημονική ματιά, αλλά ότι προϋπάρχουσες ιδέες σχετικά με τις φυλετικές, σωματικές και τις ηθικές δυνατότητες καθορίζουν το ίδιο το ερώτημα και τη διερεύνηση της έμφυτης αθλητικότητας και αθλητικής κλίσης.

Η εφαρμογή μιας αναπαραστατικής μήτρας στις επιστημονικές αναλύσεις της φυλετικής αθλητικής ικανότητας εξαρτάται από μια πρωθύστερη σημασιοδότηση της υλικότητας, όπου οι ποιοτικοί λόγοι για την αθλητική επίδοση των μαύρων κατασκευάζονται και αναγιγνώσκονται ως έμφυτα φυσικά χαρακτηριστικά που προϋπάρχουν της σημασιοδότησης. Αυτή η διαδικασία και το μέγεθος αυτού που παίζεται εδώ φαίνεται με ανατριχιαστική καθαρότητα στον τρόπο που ο Burfoot αντιλαμβάνεται το συσχετισμό ανάμεσα στη φυλή και στις βασικές σωματικές ικανότητες, τις κινητήριες δεξιότητες και την τάση για τεχνική ανάπτυξη. Ξεκινά παρατηρώντας ότι όταν απαιτείται «καθαρή εκρηκτική δύναμη, δηλαδή, εκρηκτικό τρέξιμο (sprint) και άλμα για να διαπρέψεις σε ένα άθλημα, οι μαύροι με Δυτικο-αφρικανική καταγωγή διαπρέπουν» (1999: 62). Ωστόσο, κατανοώντας τις ποικίλες απαιτήσεις που έχουν τα διαφορετικά αθλήματα, σημειώνει ότι όσο «ένα άθλημα απομακρύνεται από την ταχύτητα και πλησιάζει προς την τεχνική και άλλα προαπαιτούμενα, όπως το συγχρονισμό ματιού-χεριού, τόσο περισσότερο οι άλλες φυλετικές ομάδες βρίσκονται σε ισότιμη θέση» (1999: 62-3). Η σύλληψη των πρακτικών και συμβολικών σχηματισμών του αθλητισμού από τον Burfoot οδηγεί σε μια σημαντική διάκριση ανάμεσα στη έκφραση του «καθαρού» σώματος και στη σωματική επίδοση που διαμεσολαβείται από το νου. Αυτή η διάκριση δεν παρουσιάζει απλά διαφορετικούς τρόπους παιχνιδιού, αλλά παράγει οντολογικά χαρακτηριστικά και γνωσιακές ικανότητες που αποδίδονται στη φυλή. (...)

Αυτή η διάκριση ανάμεσα στο σωματικό και γνωσιακό τομέα της σωματοποίησης μάς γυρίζει πίσω στο γνωστό σενάριο του φυλετικοποιημένου διχασμού νου/σώματος που πρόσφερε τη βάση στη φυλετική επιστήμη του 19ου αιώνα, η οποία αναπτύχθηκε πάνω στο έδαφος πρωθύστερων θεωρησιακών (speculative) φυλετικών γεωγραφιών και ανθρωπολογιών. Ο λόγος της υπερ-σωματικότητας των μαύρων την οποία υπαινίσσεται ο Burfoot στηρίζεται στις φυλετικές ταξινομήσεις που αντιπαραβάλλουν την πρωτογενή σωματικότητα, τον αισθησιασμό των μαύρων κορμιών και τα βρεφικά μυαλά τους με την πολιτισμένη κοινωνικότητα των λευκών Ευρωπαίων. Μπορούμε να βρούμε πολλά σχετικά παραδείγματα τα

οποία συμπεριλαμβάνουν την εγγελιανή αντίληψη της «Παγκόσμιας Ιστορίας» (1975) και την παραδοχή του Λοκ (1960) για το «αυθόρμητο χέρι της φύσης» που διαχωρίζει τους Ευρωπαίους που ασκούν τη λογική για να αναπτύξουν και να βελτιώσουν το φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον από τους βάρβαρους και ακαλλιέργητους Άλλους, οι οποίοι, ζώντας σαν κτήνη σε μια φυσική κατάσταση, δεν ήταν ικανοί να επιβληθούν στον περίγυρό τους και απλά ζούσαν από τη γη. Υπάρχει μια πιθανή ένσταση εδώ, με την έννοια ότι, ως φιλοσοφικοί στοχασμοί αυτές οι θέσεις αποτελούν σε κάθε περίπτωση εικονολογικές και φανταστικές αναπαραστάσεις ανθρώπινων ομάδων, και ως τέτοιες είναι πάντα μη-επιστημονικές. Ωστόσο, αυτή η γραμμή υπεράσπισης παραμένει προβληματική επειδή οι κεντρικές μεταφυσικές διακρίσεις αυτών των φιλοσοφικών αναπαραστάσεων αναδύονται και μέσα από τις επιστημονικές αναπαραστάσεις, οι οποίες με τη σειρά τους βρίσκονται στη βάση των επιστημονικών αναλύσεων της φυλής και του αθλητισμού, μέσω της εφαρμογής του «νόμου της αντιστάθμισης» του Δαρβίνου που αντιλαμβάνεται τη διάνοια και τη σωματικότητα ως μια σχέση μηδενικού αποτελέσματος (Hoberman, 1997· Fleming, 2001).

Αυτό το φυλετικά προσανατολισμένο παράδειγμα, όπου κάποιος είναι είτε σωματικά ικανός είτε διανοητικά προικισμένος, δεν είναι απλά μια ιστορική ανωμαλία της φιλοσοφικής και επιστημονικής γνώσης, αλλά αποδεικνύει συγκεκριμένες φυλετικοποιημένες αφηγήσεις που υπάρχουν μεταλλαγμένες στο σύγχρονο πολιτιστικό μας λεξιλόγιο. Οι διαδεδομένες συζητήσεις περί του «νοήματος της αθλητικής επιτυχίας των μαύρων [που] έχει ενεργοποιήσει εξ ίσου νέες επιστημονικές θεωρίες και πεπαικωμένους μύθους » (Gilroy, 2000: 256) φαίνονται καθαρά στην ανάπτυξη των δογμάτων της αθλητικής επιστήμης περί διακριτών φυλετικών, φυσιολογικών και σωματικών διαφορών, οι οποίες υποβαστάζονται από εικονολογικές φυλετικές παθολογίες. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα μαύρης αρχέγονης σωματικότητας, την οποία ο John Hoberman (1997) αναγνωρίζει ως βαθιά ενσωματωμένη στην αμερικανική φυλετική λαϊκή παράδοση, έχει μεταφερθεί στις σύγχρονες αντιλήψεις της αθλητικής επίδοσης των μαύρων. (...) Αυτές οι φολκλορικές αφηγήσεις (...) βασίζονταν στις ψυχολογικές ιδέες περί της μαύρης αισθησιακότητας, διαχυτικότητας και ενστικτώδους ανυπομονησίας σε συνδυασμό με τις αντιλήψεις της φυσιολογίας περί σημαντικών ανατομικών διαφορών και αντοχών. Αυτές οι διαδεδομένες αναπαραστάσεις μεταπήδησαν στον αθλητισμό, στηριζόμενες τόσο σε αντιλήψεις περί της φυλετικής τάσης των μαύρων να αντέχουν τον πόνο, να έχουν γρήγορα ανακλαστικά και να παραμένουν ήρεμοι, καθώς και σε πολυπληθείς εικασίες σχετικά με τη σωματική διάπλαση, οι οποίες συμπεριλάμβαναν το μήκος των μελών, την πυκνότητα των οστών, την αυξημένη μυϊκή δύναμη, την υπερεκτατικότητα, τα προεξέχοντα οστά στη φτέρνα και ανθεκτικούς αχίλλειους τένοντες. Αυτά τα

σωματικά, φυσιολογικά και ψυχολογικά στερεότυπα βρίσκονται ενοποιημένα στη δήλωση του Dean Cromwell, πρώτου προπονητή της Ολυμπιακής ομάδας των ΗΠΑ στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου το 1936, που περιλάμβανε τον Jesse Owens:

...ο Νέγρος διαπρέπει στα αγωνίσματα που διαπρέπει επειδή βρίσκεται πιο κοντά στο πρωτόγονο από ό,τι ο λευκός. Δεν έχει περάσει πολύς καιρός που η ικανότητα του να σπριντάρει και να πηδάει ήταν ζήτημα ζωής και θανάτου για αυτόν στη ζούγκλα. Οι μυς του είναι ελαστικοί, και η ανέμελη διάθεσή του είναι μια πολύτιμη βοήθεια στη διανοητική και σωματική χαλάρωση που πρέπει να έχει ένας δρομέας και άλτης (παρατίθεται στο Hoberman, 1997: 199).

Όσο και αν θέλουμε να πιστεύουμε ότι τέτοιου είδους χονδροειδείς παθολογίες αποτελούν σήμερα ιστορικές ασυναρτησίες, έχουμε μια πληθώρα παραδειγμάτων όπου αυτές ανακυκλώνονται διαρκώς. (...)

Ο ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ, Ή, Η ΦΥΣΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ

Εδώ και καιρό επικρατεί η άποψη ότι η συμμετοχική υπερ-εκπροσώπηση ορισμένων φυλετικών ομάδων σε συγκεκριμένα αθλήματα είναι αποτέλεσμα μιας κοινωνικά κατασκευασμένης παράδοσης, όπου τα άτομα έλκονται από ορισμένα αγωνίσματα και αθλητικά γεγονότα εξαιτίας μιας επιθυμίας να μιμηθούν τα πρότυπα που υπάρχουν στην εθνοτική τους ομάδα (Edwards, 1973· Cashmore, 1982). Αν και πολλοί σχολιαστές αποδέχονται την κοινωνική βιωσιμότητα αυτής της προοπτικής, δεν έχουν πειστεί εν τούτοις για την ιδιότυπη ερμηνευτική της αξία, επειδή ούτε εντοπίζει ούτε εξηγεί την υποτιθέμενη έμφυτη σωματική ικανότητα που απαιτείται για την επιτυχία. Ως εκ τούτου, η αποδοχή σημαντικών κοινωνικών και πολιτισμικών παραγόντων μαζί με την ύπαρξη σωματικών και φυσιολογικών (physiological) παραγόντων έχει οδηγήσει μερικούς στο να ξαναεπισκεφτούν το κοινωνιοβιολογικό παράδειγμα και να υποστηρίξουν μια «βιοπολιτισμική προσέγγιση» ως τη μοναδική εφικτή εναλλακτική λύση στις μη-παραγωγικές πολώσεις του κοινωνικού και ανθρωπολογικού κονστρουκτιβισμού και του αχαλίνωτου βιολογισμού. Πράγματι τόσο ο Burfoot όσο και ο Entine προσυπογράφουν αυτή τη θέση και αποδέχονται τη σημασία των κοινωνικών ρόλων και των διαδικασιών κοινωνικοποίησης στις αθλητικές επιδόσεις των φυλετικών ομάδων ως κάτι το εξαιρετικά ακαθόριστο, το οποίο ο αμιγής επιστημονισμός δεν μπορεί εξηγήσει. Αποδεχόμενος ότι «η φύση (το σύνολο πολιτιστικό περιβάλλον) είναι τόσο σημαντική όσο και η βιολογία (η γενετική)» (1999: 54), ο Burfoot αναγνωρίζει την αποτελεσματικότητα μιας βιοπολιτισμικής προσέγγισης που συναρθώνει βιολογικούς και πολιτιστικούς παράγοντες. Παρομοίως, ο Entine ισχυρίζεται ότι «η αθλητική επιτυχία των

μαύρων αντανakλά βιο-πολιτισμικούς παράγοντες» επειδή οι «πολιτισμικές συνθήκες διογκώνουν τις μικρές αλλά σημαντικές διαφορές που οδηγούν στο αθλητικό πλεονέκτημα» (2000α: 279, δική μου έμφαση). (...)

Η διατήρηση μιας βασικής ιδέας περί των έμφυτων βιολογικών διαφορών ανάμεσα σε διαφορετικές φυλετικές ομάδες δημιουργεί μια σειρά από προβλήματα που εμποδίζουν αυτόν τον βιοπολιτισμικό τρίτο δρόμο να προσφέρει μια σταδιακή επίλυση στην αντιπαράθεση κονστρουκτιβισμού/ βιολογισμού. Η δήλωση ότι η αθλητικότητα των μαύρων αντανakλά βιοπολιτισμικούς παράγοντες και διογκώνει μικρές βιολογικές διαφορές φέρνει στην πρώτη γραμμή τους βιολογικούς παράγοντες και μειώνει τους ενυπάρχοντες πολιτισμικούς. Αν και η σημασία της κουλτούρας είναι αποδεκτή, η πεισματική πρωτοκαθεδρία των σωματικών και φυσιολογικών παραγόντων υποβαθμίζει σιωπηρά την αξία μιας προσέγγισης που συναρθώνει το βιολογικό με το πολιτισμικό. Ωστόσο, αυτός ο μετα-βιολογισμός είναι ίσως αναμενόμενος αν αναλογιστεί κανείς την εννοιολογική εμφάνιση της φύσης και της κουλτούρας και των σχέσεών τους με τη φυλή. Η ιστορική και εννοιολογική εμπλοκή φύσης, κουλτούρας και φυλής χαρακτηρίζεται από μια θεμελιακή ασυνέχεια και από ασαφείς προκειμένες που, με τη σειρά τους, θέτουν σοβαρές αμφιβολίες στην αποτελεσματικότητα και τη χρησιμότητα του βιοπολιτισμικού παραδείγματος.

Ο Peter Wade (1993) έχει υποστηρίξει ότι ο δυϊσμός φύσης/κουλτούρας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μιας «παραγωγιστικής λογικής», όπου η αμφιταλάντευση μεταξύ φυλής και κουλτούρας περιλαμβάνει αναπόφευκτα και τη φύση μέσω της ιδέας της «φαινοτυπικής παραλλαγής». Κάτι τέτοιο υπονοεί ότι αν και ο φαινότυπος κατανοείται ως ένας εξωτερικός δείκτης της κοινωνικά και πολιτισμικά κατασκευασμένης μορφής της φυλής, εντούτοις θεωρείται δεδομένος ως «ένα προφανές αντικειμενικό γεγονός, όταν στην πραγματικότητα είναι σε μεγάλο βαθμό κοινωνικά κατασκευασμένος» (Wade, 1993: 21). Αυτό παρουσιάζει τη φαινοτυπική παραλλαγή ως μια καθολική και «άχρονη έννοια», η οποία προσφέρει μια «σχετικά ανεξάρτητη από την κουλτούρα βιολογική βάση» (Wade, 1993: 22) και θεμελιώνει την ουδετερότητα του αμερόληπτου αναλυτή της σχέσης φυλής, φύσης και κουλτούρας. Η ίδια η ιδέα ότι η βιολογία και η κουλτούρα αποτελούν ξεχωριστές οντότητες που μπορούν να οριστούν αντικειμενικά (και έπειτα να αποσυνδεθούν σιωπηρά) μέσα από τη βιοπολιτισμική προοπτική της φυλής αγνοεί το μέγεθος και το νόημα της εσωτερικής τους ιστορικής και εννοιολογικής εμπλοκής.

Η συζήτηση γύρω από τον σχηματισμό και την ανάπτυξη της φαινοτυπικής παραλλαγής από τον Wade είναι σημαντική ως αντιστάθμισμα στον ισχυρισμό των αθλητικών βιοπολιτισμικών προσεγγίσεων ότι η βιολογία είναι απλά ένας κανονιστικός όρος που αναφέρεται σε ένα σύνολο αμερόληπτων πρακτικών, οι οποίες περιγράφουν και αναλύουν αντικειμενικά φαινόμενα. Η θολή γραμμή

που χωρίζει τη φύση από την κουλτούρα δείχνει ότι οι ιδέες και πρακτικές της βιολογίας σχηματίζονται και εφαρμόζονται κοινωνικά. Ωστόσο, αυτή η εννοιολογική ανακρίβεια του βιοπολιτισμικού τρίτου δρόμου έχει ευρύτερες κοινωνικές και ηθικές επιπτώσεις που φαίνονται σε αυτό το οποίο ο Marshall Sahlins (1977) αποκαλεί «λαϊκή διαλεκτική φύσης και κουλτούρας». Ο Sahlins υποστηρίζει ότι η φύση και η κοινωνία υπήρξαν αλληλοεξαρτώμενα περιγραφικά και ερμηνευτικά σχήματα κατά την εμφάνιση της ευρω-αμερικανικής νεωτερικότητας όπου τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά κατανοούνταν ως σφυρηλατημένα στη φύση ενώ, ταυτόχρονα, η ανθρώπινη ανάπτυξη και διάδραση ως διακριτώς κοινωνικά φαινόμενα.

Το αντίστροφο αρχέτυπο μέσα σε αυτή τη λαϊκή διαλεκτική είναι ο «ευγενής άγριος» που χαρακτηρίζει το «παραδοσιακό» ανθρωπολογικό μοντέλο του μη-δυτικού πρωτογονισμού. Η υιοθέτηση αυτών των παραδοσιακών ανθρωπολογικών μοντέλων δεν πραγματοποιεί απλώς τους καθιερωμένους σχηματισμούς των φυλετικών ομάδων ως ιστορικά σταθερούς, χωρίς να αντικατοπτρίζει την πρόσφατη στήριξή τους σε περιφερειακά πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δίκτυα και σχέσεις (McEachern, 2000), αλλά, ακόμη πιο σημαντικό, καταδεικνύει τις επιβλαβείς πτυχές και τα ηθικά προβλήματα του βιοπολιτισμικού παραδείγματος. Κάνοντας τη διάκριση ανάμεσα στον κοινωνικό δρώντα που έχει αναδυθεί από τη φύση και τον πρωτόγονο της φυλής που παραμένει σταθερά εντός της φύσης, η εκδήλωση των δύο πλευρών της λαϊκής διαλεκτικής των βιοπολιτισμικών αναλύσεων της φυλής και της αθλητικής επίδοσης αντιπαραβάλλει την υποκειμενικότητα της εξελιγμένης συνείδησης με την αντικειμενοποίηση των φυλετικοποιημένων αξιοπερίεργων χαρακτηριστικών. (...)

NEA ΓΕΝΕΤΙΚΗ, ΠΑΛΙΟΙ ΚΑΙ ΝΕΟΙ ΡΑΤΣΙΣΜΟΙ,
ΚΑΙ Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ

Αν λάβουμε υπόψη μας το μέγεθος των αποτρόπαιων πράξεων που έχουν διαπραχθεί υπό την αιγίδα της επιστήμης, η αναζήτηση της επιστημονικής βάσης της αθλητικής ικανότητας μέσω της φυλετικής κατανομής γενετικών υλικών γεννά μια σειρά διλημάτων. Η αδιάσειστη πίστη στην αμερόληπτη επιστήμη ως τον φύλακα της πεφωτισμένης γνώσης που αντιτάσσεται στους κινδύνους της ιμπρεσσιονιστικής άγνοιας παρακάμπτει τις ηθικές επιταγές, είναι απαραίτητες για τη μη-ρατσιστική οπτική γωνία υπό την οποία ο Entine ισχυρίζεται ότι γράφει. Ίσως έχοντας επίγνωση αυτού, ο Entine παραδέχεται ότι η διαμάχη γύρω από τη θέση του οφείλεται στο γεγονός ότι ο «ελέφαντας στο σαλόνι είναι η διάνοια»⁵ (2000α: 336) και, προσπαθώντας να επιλύσει αυτή τη δυσκολία, υποστηρίζει ότι είναι «καιρός να αποσυνδέσουμε τη διάνοια από τη σωματικότητα» (2000α: 337). Ωστόσο, ο διαχωρισμός διάνοιας και σωματικότητας στο πλαίσιο των επιστημονικών αναλύσεων της φυλής είναι εξαιρετικά δύσκολος. Καθώς στην ιστορία του επιστημονικού ρατσισμού η διάνοια και η φυσικότητα είναι αλληλέν-

δετες, αποτελούν τις δυο όψεις του ίδιου φυλετικού επιστημονικού νομίσματος και, όπως αποδείχθηκε νωρίτερα παραμένουν σταθερά συνδεδεμένες και στις σύγχρονες βιοπολιτισμικές προσεγγίσεις του ζητήματος της φυλής και της φυσικής αθλητικής ικανότητας. Επιπλέον, το φάντασμα του ρατσισμού δεν εξαφανίζεται ούτε και με το υποθετικό γεγονός της εννοιολογικής αποσυσχέτισης του νου από το σώμα. Παραμένει πράγματι βαθιά προβληματικό να αντιλαμβάνεται κανείς το δείκτη νοημοσύνης ως το ηθικά προβληματικό και κοινωνικά επικίνδυνο πλαίσιο για την επιστημονική μελέτη της φυλής. Αυτό το επιχείρημα προϋποθέτει ότι οι επιστημονικές αναλύσεις της φυλής και του αθλητισμού είναι ακίνδυνες και εκκεντρικές θεωριούλες που έχουν ελάχιστες ή ελάχιστες κοινωνικές επιπτώσεις εξαιτίας της αποκλειστικής τους αναφοράς στο χώρο του αθλητισμού, ο οποίος «δεν είναι παρά » μια καλοκάγαθη μορφή αναψυχής και διασκέδασης.

Αν και θα μπορούσαμε να εντάξουμε αυτές τις αναλύσεις της φυλής και του αθλητισμού σ' αυτό που η Donna Haraway (2000) αναφέρει ως ευρύτερη σύγχρονη «ψευδο-αντικειμενικότητα» του «γενετικού φετιχισμού», το κίνητρο και η λογική πίσω από τη φυσικοποίηση και φυλετικοποίηση του αθλητικού σώματος διαφέρει σημαντικά από την υπερνεωτερική τεχνολογική σωματικοποίηση της νέας γενετικής. Αντίθετα, η επικίνδυνη συμμετρία ανάμεσα στις επιστημονικές αναλύσεις της φυλετικής αθλητικής επίδοσης και των σύγχρονων μορφών ρατσισμού επιβεβαιώνεται από την περίεργη ομοιότητα των εννοιολογικών θεμελίων του βιοπολιτισμικού παραδείγματος, τα οποία εμφανίζονται ως μη-ρατσιστικά όταν παρουσιάζουν τις φυλετικές διαφορές σαν κάτι που αντιτίθεται στους ρατσιστικούς ισχυρισμούς περί ανωτερότητας και κατωτερότητας. Αυτή η αναγνώριση της έμφυτης και ασυμβίβαστης διαφοράς στο εθνικό και πολιτισμικό επίπεδο είναι μια ουσιώδης κατάληξη μέσα στο σύνολο των εκφράσεων που έχουμε καταλήξει να αντιλαμβάνομαστε ως «νέο ρατσισμό» (Barker, 1981) ή «πολιτισμικό ρατσισμό». Αυτή η ιδέα της αμετάβλητης διαφοράς τονίζει την ακεραιότητα χωριστών και διακριτών ομάδων, των οποίων η πολιτισμική και εθνική σύσταση αποτελεί ένα επικοινωνιακό φραγμό και έχει εκφυλιστικά αποτελέσματα για την κοινωνία. Επιπρόσθετα, με δεδομένη την οικειοποίηση του αθλητισμού με σκοπό να ενισχυθούν οι διαδεδομένες ιδέες περί των βιολογικών φυλετικών διαφορών που στηρίζονται στην αυθεντία της επιστήμης, οι βιολογικές ντετερμινιστικές προσεγγίσεις της φυλής και του αθλητισμού, ακόμη και στη βιοπολιτισμική τους εκδοχή, παρέχουν ένα επικίνδυνο και άρρητο συμπλήρωμα κοινής λογικής στους καινοφανείς πολιτισμικούς ρατσισμούς της άκρας, και της όχι-και-τόσο-άκρας, δεξιάς.

Αν, όπως σημειώνει ο Marek Kohn, «κανένα σπορ δεν μπορεί να είναι ένα σύστημα ανεξάρτητο από την κουλτούρα, όπως ένας επιστήμονας θα επιθυμούσε ιδανικά να είναι» (1995: 80), και η γενετική κωδικοποίηση της φυλετικής αθλητικής ικανότητας υπόκειται σε ποικίλες εξαιρέσεις και ανεξήγητα φαινόμενα, παραμένει μια κρίσιμη ερώ-

τηση κλειδί για την άρνηση της φυλετικής επιστήμης: γιατί η ιδέα των κληρονομικών γενετικών φυλετικών χαρακτηριστικών εξακολουθεί να επιβιώνει και να επιβάλλεται; (...)

Οι επιστημονικές αναλύσεις του αθλητισμού δεν μπορούν να υποδεικνύουν τις κοινωνικές του συνέπειες, αν δεν είναι αποφασισμένες να ασχοληθούν εξ ολοκλήρου με αυτές. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η πίστη στις αμερόληπτες, χειροπιαστές αλήθειες της αντικειμενικής επιστήμης δεν εξαιρεί κάποιον από τις επακόλουθες ηθικές περιπλοκές και ευθύνες που σχετίζονται με τη θεμελιακή γοητεία την οποία ασκούν πάνω του οι φυσικοποιημένες φυλετικές διαφορές. Επομένως, αν και η αντίληψη ότι μια κοινωνική συμπεριφορά, όπως η εγκληματικότητα, θα μπορούσε να είναι φαινοτυπικά μετρήσιμη και να ιατρικοποιηθεί ως εγκληματική προδιάθεση μέσω των πρακτικών της φρενολογίας μπορεί να φαίνεται αξιοθήνητη σε μας τώρα, η συνάρθρωση φυλής, γενετικής και αθλητικής ικανότητας και επίδοσης βαδίζει πάνω σε αυτά τα χνάρια. Υπό αυτή την έννοια, η φυλετική επιστήμη του 19ου αιώνα δεν σηματοδοτεί απλώς αφελέ ιστορικά σφάλματα, αλλά αποτελεί προοίμιο των επεξεργασμένων ρατσισμών του παρόντος, οι οποίοι χρησιμοποιούν την απλότητα της κοινής λογικής του αθλητισμού για να ενεργοποιήσουν έναν αναβιωμένο επιστημονικό ρατσισμό.

Μετάφραση: Κώστας Περεζούς

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Infotainment: νεολογισμός που προέρχεται από το συνδυασμό των λέξεων information και entertainment (Σ.τ.μ.).
2. Short-circuit sign: όπως αναφέρει ο συγγραφέας, αυτή η έννοια προέρχεται από τη σημειωτική του φιλμ και δηλώνει την άρση της διάκρισης ανάμεσα σε σημαίνον και σημαίνόμενο, ανάμεσα σε μια εικόνα ή ένα ήχο (σημαίνον) και στο νόημά της (σημαινόμενο). Θα έπρεπε ωστόσο να σημειώσουμε ότι αυτή η έννοια δεν λαμβάνει υπόψη της την κριτική που έχει ασκηθεί στη σωσσυριανή έννοια του σημαυνομένου και δεν συνάδει με σύγχρονες θεωρίες του σημαίνοντος, όπως αυτές που βρίσκουμε π.χ. στον Ντερριντά ή τον Λακάν (Σ.τ.μ.).
3. Για μια διαπραγμάτευση του παραδείγματος της «αργής/γρήγορης σύσπασης», βλ. Hoberman (1997: 203-6).
4. Αυτό θέτει το σημαντικό ζήτημα ότι η φυλετική ταυτότητα αναπαρίσταται εντός της αρρενωπότητας, όπου οι προοδευτικοί κοινωνικοί ρόλοι και σημασία των γυναικείων αθλημάτων και της αθλητικής τους επίδοσης αγνοείται συστηματικά. Για λεπτομερείς πραγματεύσεις αυτού του θέματος βλ. Duncan and Messner (1998) και Hargreaves (2000).
5. Αξίζει να αναφέρουμε ότι αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα την αναγωγή του σώματος σε ένα πρωθύστερο γνωσιακό μηχανισμό. Για παράδειγμα, ο Ian Burkitt (1999) ισχυρίζεται ότι η ατομική εμπειρία, αντίληψη και ταυτότητα αναδύεται από την αισθητηριακή ενσωμάτωση (sensory embodiment) που συνδέεται με την πολιτιστική της διαμεσολάβηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Barker, Martin, *The New Racism*, Junction Books, London, 1981.
Benedict, Ruth, *Patterns of Culture*, Routledge and Kegan Paul, London, 1935.
Blake, Andrew, *The Body Language: The Meaning of Modern Sport*, Lawrence and Wishart, London, 1996.

- Bouchard, Claude, «Genetic Basis of Racial Differences», *Canadian Journal of Sport Sciences*, τόμ. 13, αρ. 2, σελ. 104-8, 1988.
Bourdieu, Pierre, «Programme for the sociology of Sports», σελ. 156-67 στο *In Other Words: Essays Towards a Reflexive Sociology*, Polity, Cambridge, 1990.
Bourdieu, Pierre, «How can one be a sports' fan?», σελ. 339-55 στο S. During (επιμ.), *The Cultural Studies Reader*, Routledge, London, 1992.
Brohm, Jean-Marie, *Sport, A Prison of Measured Time: Essays*, Ink Links, London, 1978.
Burfoot, Amby, «African Speed, African Endurance», σελ. 53-63 στο R.R. Sands (επιμ.), *Anthropology, Sport, and Culture*, Bergin and Garvey, Westport, CT, 1999.
Burkitt, Ian, *Bodies of Thought: Embodiment, Identity and Modernity*, Sage, London, 1999.
Cashmore, Ellis E., *Black Sportsmen and Society*, Routledge and Kegan Paul, London, 1982.
Cuvier, Georges Leopold, «Varieties of the Human Species», σελ. 104-8 στο: E.C. Eze (επιμ.), *Race and the Enlightenment: A Reader*, Blackwell, Oxford, 1997.
Duncan, Margaret Carlisle και Michael A. Messner, «The Media Image of Sport and Gender» σσ. 170-185 στο Lawrence A. Wenner (επιμ.) *MediaSport*, London, Routledge, 1998.
Edwards, Harry, *The Sociology of Sport*, Dorsey Press, Homewood, IL, 1973.
Entine, Jon, *Taboo: Why Black Athletes Dominate Sports and Why We're Afraid to Talk About It*, Public Affairs, New York, 2000.
Gilroy, Paul, *Between Camps: Nations, Cultures and the Allure of Race*, Allen Lane/ Penguin, London, 2000.
Guillaumin, Collette, *Racism, Sexism, Power and Ideology*, Routledge, London, 1995.
Haraway, Donna, «Deanimations: Maps and Portraits of Life Itself», σελ. 111-36 στο: A.E. Coombes and A. Brah (επιμ.), *Hybridity and its Discontents: Politics, Science, Culture*, Routledge, London, 2000.
Hargreaves, Jennifer (επιμ.), *Sport, Culture and Ideology*, Routledge and Kegan Paul, London, 1982.
Hargreaves, Jennifer, *Heroines of Sport: The Politics of Difference and Identity*, London, Routledge.
Hegel, G.W.F. *Lectures on the Philosophy of World History: Introduction, Reason in History*, Cambridge: Cambridge University Press, 1975.
Herrnstein, Richard J. and Charles Murray, *The Bell Curve: Intelligence and Class Structure in American Life*, Simon and Schuster, London, 1996.
Hoberman, John, *Darwin's Athletes: How Sport has Damaged Black America and Preserved the Myth of Race*, Houghton Mifflin, New York, 1997.
Kohn, Marek, *The Race Gallery: The Return of Racial Science*, Jonathan Cape, London, 1995.
Kuhn, Thomas, *The Structure of Scientific Revolutions*, 2η έκδ., University of Chicago Press, Chicago, IL, 1970.
Locke, John, *Two Treatises of Government*, Cambridge University Press, Cambridge, 1960.
MacEachern, Scott, «Genes, Tribes, and African History», *Current Anthropology*, τόμ. 41, αρ. 3, σελ. 357-84, 2000.
Miles, Robert, *Racism*, Routledge, London, 1989.
Sahlins, Marshall, *The Use and Abuse of Biology: An Anthropological Critique of Sociobiology*, Tavistock, London, 1977.
Wade, Peter, «"Race", Nature and Culture», *Man* (N.S.), τόμ. 28, σελ. 17-34, 1993.